

Totes les irregularitats del cens de població i habitatges de 1991

El cens: atemptat a la llibertat

Amb un ínfim desplegament publicitari, la primera setmana de març s'ha realitzat el cens de la població. La falta d'informació al ciutadà ha convertit aquesta operació en un greu atemptat a la llibertat personal. EL TEMPS explica per què.

La primera setmana de març ha portat un element addicional a la vida dels ciutadans de l'estat espanyol, com és la visita d'una noia —generalment— amb un qüestionari a la mà: el cens de població i habitatge 1991. ¡Omplir dos qüestionaris! Per a molta gent, el requeriment oficial ha representat una molèstia. Per a altres, més que això. Per a gairebé tothom, una sorpresa.

Consultat el Gabinet d'Estudis Socials de Barcelona, es pot dir que la campanya de conscienciació del ciutadà sobre la importància de satisfer els qüestionaris del cens, ha estat insuficient. Insuficient quant a mètode i, sobretot, quant a informació.

De ben segur que si al final del qüestionari censal s'hagués afegit una pregunta com "¿què és el cens?" o "¿per a què serveix?", les respostes dels ciutadans haurien donat peu a una nova *Antologia del disparate*. I no hi falten motius.

Per començar, i al marge d'altres qüestions, el ciutadà rep una informació tendenciosa sobre l'obligatorietat de respondre al qüestionari del cens. En els fulls de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) només es fa referència a la llei (4/1990) que estableix l'obligatorietat de facilitar les dades sol·licitades, i a aquella que sanciona (5/1989) la negativa a fer-ho.

Si el ciutadà vol assabentar-se de quines són aquestes lleis, és inútil que consulti al telèfon gratuït (900-11 25 11) que l'INE posa a la seva disposició; és inútil que vagi a l'oficina censal de districte; i és inútil que ho preguntï a l'agent del cens. Cap d'ells no li ho sabrà dir. L'única possibilitat que hi ha per esbrinar-ho és adreçar-se a la central de València o Barcelona de l'Institut Nacional d'Estadística, on faciliten la consulta —només la consulta, i evidentment en castellà— de les lleis esmentades.

Concretament, la llei estableix que el cens de població i habitatges és una estadística de compliment obligatòria. Les infraccions es divideixen en molt greus (500.001 a 5.000.000 pessetes de sanció); greus (de 50.001 a 500.000); i lleus (de 10.000 a 50.000). Les sancions molt greus preveuen, entre altres supòsits, el subministrament de dades falses als serveis estadístics competents; i la resistència notòria, habitual o amb al·legació d'excuses falses, en l'enviament de les dades requerides.

Algunes de les infraccions greus són la no tramesa o el retard en l'enviament de les dades requerides quan es produeix un greu perjudici per al servei; i l'enviament de dades incompletes o inexactes si ocorre un greu perjudici, també per al servei. Els dos casos en què es considera una infracció lleu són els següents: quan la tramesa o el retard en l'enviament de dades no haja causat perjudici greu per al servei; i quan l'enviament de dades inexactes o incompletes no hagin causat un perjudici greu per al servei.

Sense apartar-nos de l'aspecte legal, una dificultat addicional que ni les delegacions locals de l'INE saben respondre al ciutadà és, quines són les preguntes de resposta obligatòria i quines no. Segons un llibre d'ús intern de l'Institut Nacional d'Estadística a què ha tingut accés EL TEMPS, —sembla que és una guia per al personal que ha d'atendre les consultes dels ciutadans—, aquesta qüestió queda explicada de la següent manera: no és obligatori contestar a les preguntes que facin referència al número de telèfon, any d'arribada al municipi, relació de parentiu amb la persona principal, estat civil, professió, activitat de l'empresa, transport utilitzat per anar a la feina, dades sobre l'habitatge, nivells d'ingressos i altres preguntes similars.

Tot això, com hem explicat, és de difícil comprensió per al ciutadà. Tant, que

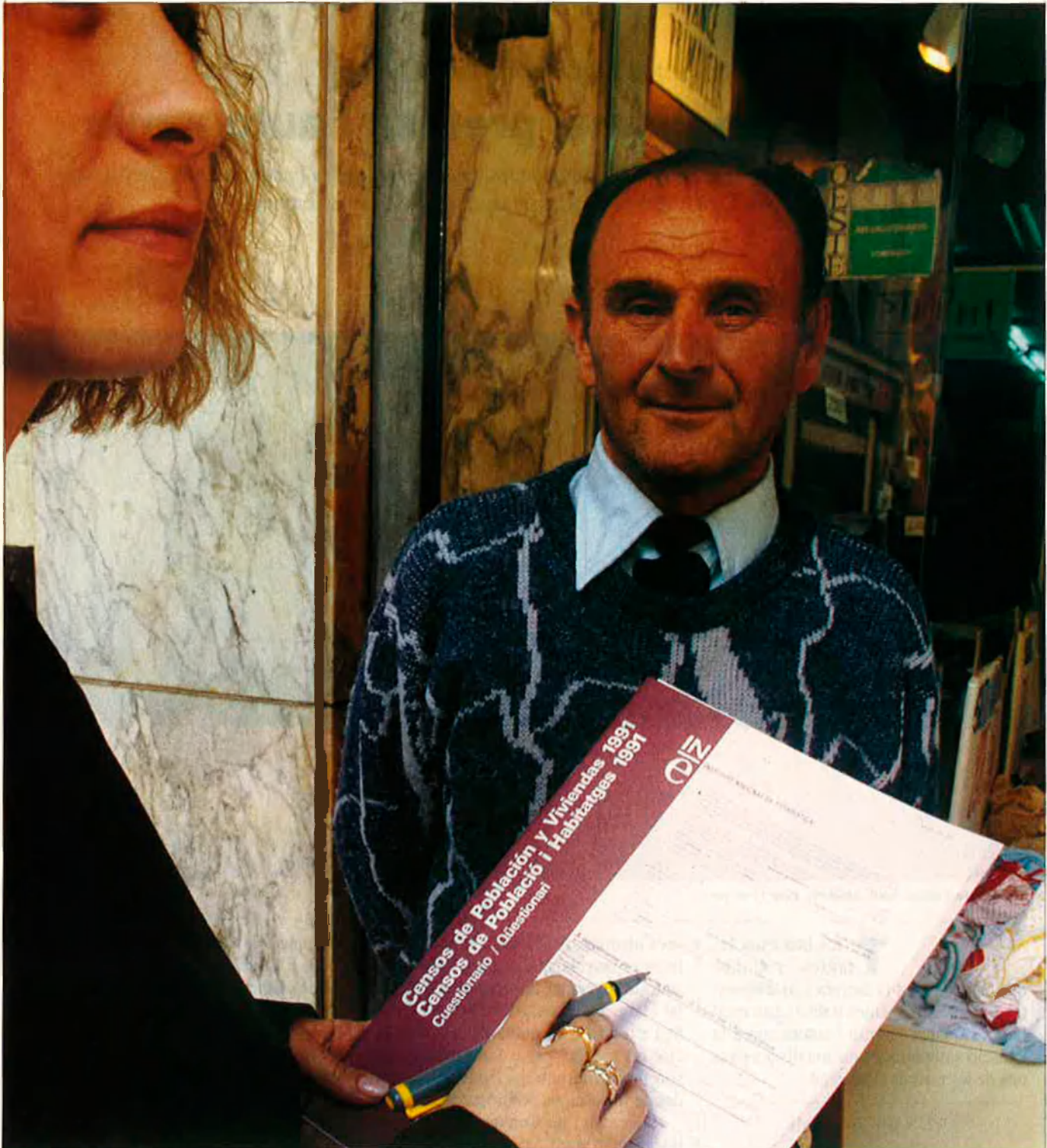
costa no pensar que la tendenciositat a què feiem referència al principi del reportatge tingui com a motiu coaccionar el ciutadà, de manera que respongui a més preguntes de les obligades per la llei.

Una de les qüestions que sempre aixeca desconfiança quant a les enquestes oficials és el grau de respecte pel secret estadístic. En el qüestionari de l'INE, només s'esmenta la llei que, en teoria, ha de garantir-lo. Segons expliquen els sociòlegs del Gabinet d'Estudis Socials, allò lògic seria que es detallés aquesta llei, i el sistema de garanties a què té dret el ciutadà.

Com que això no passa, l'única garantia possible és la que explicava una carta al director d'*El País* (19-3-1991): "Sol·licitar les dades de la persona física que recull el qüestionari —nom i DNI—, recollir les dades de l'empresa (privada) que efectua aquesta labor, fer una fotocòpia del qüestionari emplenat i que la persona que el reculli autentifiqui amb la seva firma que és idèntica al recollit".

En les condicions actuals, respecte al secret estadístic, es fa necessari el màxim de garanties per al ciutadà; altrament —que és el que succeeix ara—, hi ha la possibilitat que en qualsevol moment hi hagi un fet que qüestionï el secret estadístic, i s'hi hagin de fer lleis més restrictives, cosa que dificultaria encara més la labor dels professionals de la sociologia —tema, aquest, que no ha explicat el manifest que van signar centenars de sociòlegs en favor del cens, encapçalats per Amando de Miguel, un dels protagonistes del tristament cèlebre *Manifesto de los 2.000*—.

El qüestionari en si (de l'INE) no és menys conflictiu que les circumstàncies que l'envolten. Un dels aspectes que resulten més discutibles és la necessitat d'establir una persona *principal*. Sociològicament parlant, això no obeeix a

Per a molta gent, el requeriment oficial ha representat una molèstia.

RAFA GIL

cap premissa metodològica. Segons la informació que ha obtingut el periodista del telèfon disposat per l'INE (900-11 25 11), haver de posar en l'imprès una persona *principal* és perquè "en molts llocs encara funciona el *cap de família*". Per contra, el llibre d'ús intern de l'INE esmentat abans, diu que la persona *principal* és el

"representant de fet" escollit per a totes les persones que viuen a l'habitatge.

Una altra qüestió és la nacionalitat: no més hi ha caselles per ser espanyol, tenir doble nacionalitat, ser estranger o apàtrida. També hi ha preguntes de mal gust, sobretot per a les dones a qui se'ls ha mort un fill: "¿Quants fills nascuts amb vida

heu tingut? Incloeu-hi els que ja han mort".

És evident que si la llibertat és el dret del ciutadà a escollir, dret emparat, a més, per la Constitució espanyola, l'INE, per tot l'exposat, hi comet un greu atemptat.

Eduard Company